

gerne se på forslaget og tage stilling til det, når vi har drøftet dets enkeltheder.

Poul Dam (SF):

Vi er noget bekymrede over dette lovfor-
slag. Vi mener principielt, at samfundets
goder skal stilles vederlagsfrit til rådighed,
og vi er bange for, at dette i alt for høj grad
kommer til at hvile på de dårligst stillede i
samfundet, dem, der af den ene eller den anden
grund er kommet i økonomiske vanskeligheder.
Vi kunne måske acceptere det, hvis man
fastslog, at det forøgede gebyr skulle
betales af rekvirenten uden at kunne
overvæltet på skyldneren. Men det lader sig
vel desværre ikke gøre.

Fuglsang (DKP):

Da kommunisternes ordfører ikke er til
stede, skal jeg ganske kort sige, at vi heller
ikke er ubetinget positive over for forslaget.
Det er jo, som ministeren siger i sin frem-
sættelse, et led i fjorårets septemberforlig. Det
motiveres med forventningerne om, at det
vil medføre en nedgang i antallet af begæ-
ringer om politifremstillinger, som skulle
være særligt arbejdskrævende, og det dre-
jede sig i 1974 om mere end 150.000.

Det er vel sådan, at for velhavnerne vil
dette forslag om en tillægsafgift ikke betyde
særlig meget, men for mange mennesker, som
jo ofte er direkte lokket til at købe på afbe-
taling eller på anden måde er kommet ind i
forpligtelser, som de ikke kan klare, vil disse
forhøjede retsafgifter komme til at betyde,
at der så at siges føjes spot til skade.

Vi har jo her i tinget stillet forslag om et
bedre retsgrundlag ved behandlingen af lo-
ven om økonomisk kriminalitet, ved vort
forslag om mærkning og skiltning og ved
vores forslag om ændring af monopoltilsy-
net. Vi mener, at det må være den slags ve-
je, man må betræde, hvis formålet er at
nedbringe antallet af politifremstillinger.

Der kan nævnes mange andre ting, men for
at sige det ganske kort så mener vi, at dette
forslag ikke løser disse problemer, og derfor
som sagt denne betænkelighed ved det.

Ministerens for skatter og afgifter (Svend Jakobsen):

Jeg vil gerne takke for en gennemgående
positiv modtagelse af forslaget, idet jeg også
betragter de bemærkninger, hr. Glistrup

gjorde, som en principielt positiv modtagel-
se. Jeg forstår, at der er nogle ting, vi skal
se på under udvalgsarbejdet, og det er jeg
selvfølgelig parat til at medvirke til.

Jeg synes nok, hr. Glistrup har dette for-
slag noget ude af proportion, når han lige-
som vil drage en parallel over til den samlede
samfundsøkonomi og tilsvarende en
parallel over til de 800 ændringsforslag, som
skal behandles i næste uge.

Jeg skal til hr. Poul Dam sige, at jeg er
enig i den vurdering, at det ikke lader sig
gøre at placere denne afgift sådan, at den
ikke kan overvæltet på skyldneren. Men jeg
tror, man skal tage med ind i den samlede
vurdering her det, som også ligger bag for-
slaget, nemlig et ønske om, at der ikke sker
en lang række politifremstillinger i sager,
hvor der rent faktisk ikke er noget bagved,
ikke er nogen mulighed for skyldneren at
betale. Jeg tror, at man ved afvejningen af
denne 100 kr.s afgift, der ganske rigtigt kan
overvæltet, ligesom skal tage med ind i den
samlede vurdering, om det vil føre til, at en
lang række fogedforretninger ikke føres ud i
livet, og det er måske nok så meget værd for
skyldnerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagets overgang til anden behand-
ling
vedtoges uden afstemning.*

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til
skatte- og afgiftsudvalget. Hvis ingen gør
indsigelse mod dette forslag, betragter jeg
det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Første behandling af forslag til lov om ændring af myndighedsloven. (Myndighedsalder-
ren).*

(Lovforslag nr. 200. Fremsat 5/2 76).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den
næste sag på dagsordenen, nemlig:

*Første behandling af forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser med 20
års aldersgrænser m. v.*

(Lovforslag nr. 201. Fremsat 5/2 76).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Tastesen (S):

Ved at nedsætte myndighedsalderen til 18 år følger vi den almindelige europæiske udvikling. I store lande som England, Frankrig, Vesttyskland og Italien er myndighedsalderen i forvejen 18 år, og det samme er tilfældet i Sverige.

Nu kan andre landes holdning ikke alene være afgørende for os. Afgørelsen af, hvornår unge skønnes egnet til at indgå økonomisk bindende aftaler, må ske ud fra vor egen vurdering. Det er socialdemokratiets vurdering, at de 18 år er passende. Dels er den personlige myndighedsalder i forvejen 18 år, dels har der igennem de seneste år været en klar tendens til, at unge er i stand til at handle selvstændigt. Unge i Danmark er uden tvivl tilstrækkeligt modne til at modtage denne reform, og jeg tror ikke, vi behøver frygte for misbrug, fordi de unge nu selvstændigt skal vurdere deres økonomiske forhold.

Jeg er ganske klar over de smarte forretningsmetoder, der findes inden for f. eks. afbetalingshandelen, men det er jo ikke et spørgsmål, der specielt vedrører de 18-19-årige. Den beskyttelseslovgivning, der her kan blive tale om, skal klares på anden vis, og den kan med lige så stor ret være nødvendig af hensyn til, at ældre mennesker ikke udsætter sig selv for smarte forretningsfolks metoder.

Lad os erkende, at vi har en dygtig og værdifuld ungdom, som vi, også hvad myndighed angår, bør vise vores fulde tillid. Jeg tror slet ikke, at de unge på 18-19 år er interesseret i den umyndiggørelse, der rent faktisk finder sted i øjeblikket. De vil udvikle sig frit under ansvar over for fællesskabet og er parat til at tage ansvaret også for deres økonomiske handlinger.

I forbindelse med behandlingen af de to lovforslag kommer folketingets retsudvalg til at beskæftige sig med en lang række aldersgrænser, og her vil vi blive præsenteret for de konsekvenser, som den nye myndighedsalder fører med sig. Jeg tror ikke, disse ændringer giver anledning til større betænkeligheder.

Jeg ved naturligvis fra den offentlige debat, at andre synspunkter om aldersgrænsen kan blive draget frem ved denne lejlighed. Jeg tænker på valgretsalderen til folketinget, og jeg tænker på de synspunk-

ter, der har været fremme om sænkningen af grænsen for forældremyndighed. Jeg vil advare imod, at disse synspunkter, hvor rigtige de end kan være, drages frem og forsinker gennemførelsen af dette lovforslag. De to fremsatte lovforslag er begrænsede i deres virkninger, og de må kunne samle et stort folketingsflertal bag sig. Socialdemokratiets principielle tilslutning er herved givet.

Birgitte Oxdam (V):

Justitsministeren har fremsat forslag til lov om ændring af myndighedsloven, hvorved myndighedsalderen ønskes nedsat fra 20 til 18 år. Forslaget ledsages af lovforslag om ændring af forskellige lovbestemmelser med 20 års aldersgrænser m. v. Baggrunden for ministerens fremsættelse af lovforslagene er, at myndighedsalderen i de fleste os omgivende lande, såvel nordiske som EF-lande, nu er 18 år.

De to lovforslag har vidtrækkende konsekvenser, idet myndighedsalderen har relevans til en lang række love, jævnfør at alene bilag 1 til lovforslag nr. 200 om myndighedsalderen angiver 49 lovbestemmelser, der vil blive berørt af forslaget.

I bilag 1 til lovforslag nr. 201 om 20 års aldersgrænser anføres, hvilke lovbestemmelser man ikke i den nuværende situation vil søge ændret, og hvor man således fortsat vil have 20 års myndighedsalder, hvilket jeg har mærket mig.

Jeg kan ikke på venstres vegne give tilslutning til de foreliggende lovforslag, idet venstres gruppe står delt i spørgsmålet om nedsættelse af myndighedsalderen.

På vegne af de medlemmer, som går ind for en myndighedsalder på 18 år, og hvortil jeg selv hører, skal jeg udtale, at jeg er enig i, at unge mennesker på 18 år i dag i biologisk forstand og i modenhed normalt er på det stadi, hvor selvbestemmelsesretten i såvel personlig som økonomisk henseende bør indtræde. Myndighedsloven er en lov, der tager sigte på at beskytte det umodne unge menneske mod virkningerne af tåbelige dispositioner, og jeg finder det rigtigt i dag at sætte grænsen for denne beskyttelse ved de 18 år. Denne betragtning støttes også af anbefalingen fra Europarådet fra 1972 om nedsættelse af myndighedsalderen til 18 år, der vil bringe os på linje med Sve-

[Birgitte Oxdam.]

rige og Finland og flertallet af de vesteuropæiske lande.

På vegne af den del af venstres gruppe, som ikke ønsker den foreslåede nedsættelse til 18 år, skal jeg udtale, at man lægger vægt på den beskyttelse, som den gældende myndighedslov og aldersgrænsen 20 år i de love, forslag nr. 201 anfører, giver unge mennesker under 20 år. Man finder ikke, at man gør ungdommen nogen tjeneste ved at nedsætte myndighedsalderen til 18 år.

Hvad jeg her har sagt, er generelle betragtninger om nedsættelse af myndighedsalderen fra 20 til 18 år. Selve spørgsmålet om omfanget af konsekvensændringer i den øvrige lovgivning og de ledsagende ændringer af forskellige lovbestemmelser med 20 års aldersgrænse bør naturligt finde sin afklaring under drøftelserne i retsudvalget af de to lovforslag.

Glistrup (FP):

Et af de spørgsmål, der drøftes i disse dage, er, på hvilke punkter venstre og fremskridtspartiet kan samarbejde. Her havde vi i hvert tilfælde et eklatant eksempel på, at vi kunne det. Den ordførertale, der lige blev holdt fra venstre, dækker så fuldstændig også det, som er forholdet i fremskridtspartiets gruppe.

Forholdet er det, at vi vel erkender, at de unge biologisk udvikles hurtigere nu om dage, end de gjorde tidligere, men det er jo ikke biologi, det her drejer sig om. Det her drejer sig f. eks. om at gå ud og købe fast ejendom og gå ud og foretage andre dispositioner. Der kan vi jo levende forestille os, at den unge, der i gamle dage var kommet ud og tjene som 14-årig og havde lært livets ondskab at kende, nok var bedre rustet til ikke at falde for fristelser og lokketoner end ham, der i dag bare har siddet beskyttet i vat på en skolebænk, og som nu skal ud og eventuelt se, hvordan han kan matche mod ejendomshandlere og andre, automobilhandlere osv. Derfor er det ikke så umiddelbart rigtigt, når man ræsonnerer på den måde, at fordi de unge er hurtigere udviklet i én henseende, så skal vi nu også til at nedsætte myndighedsalderen og kalde det for en præmie til Danmarks ungdom. Det er i hvert tilfælde en aldeles forfejlet betragtning.

Vi forudser altså, at det at få en sådan nedsat myndighedsalder vil medføre, at der kommer nogle sager, der slås stort op i boulevardpressen, om, hvordan de unge er blevet snydt. Så skal vi til at have et nyt ungdomsombudsmandsdepartement, der skal ansætte 20-30-40-50 mennesker til at finde ud af, hvordan man beskytter de unge, og noget mere bagmandspoliti, og hvad man ellers skal have med. Man skal til at lave en bunke ekstra overflødig administration, så der er bestemt også ulemper ved det. Men at der også er fordele, skal vi da ikke være blinde for. Det hørte vi jo bl. a. fra hr. Tastesen.

Gudme (RV):

Den argumentation for forslaget om at nedsætte myndighedsalderen til 18 år, som justitsministeren kommer med i fremsættelsestalen til forslag nr. 200 vedrørende ændring af myndighedsloven, er efter min mening rigtig og overbevisende. Det er for det første et godt og stærkt argument, at de 18 år allerede er accepteret eller ved at blive accepteret i en række af de lande ude omkring i verden, som vi gerne vil sammenlignes med.

Det er endvidere også rigtigt, at vi må erkende, at de unge modnes tidligere i dag, end forholdet var for en menneskealder siden, og at man tager konsekvensen heraf, således at de unge både forpligter sig på de områder, hvor de kan det, og at samfundet forpligtes på de områder, hvor vi kan det, tidligere, end det har været tilfældet før. Så må det være en naturlig konsekvens at sige, at er dette ryk frem i tiden altså sket, ja, så bør man også sige, at den juridiske mulighed for at forpligte sig, som kommer til udtryk i myndighedsloven, bør være med. Man bør gå fra 20 og til 18 år.

I mit parti behøvede vi egentlig ikke denne argumentation. Vi har gennemløbet disse overvejelser tidligere, og vi har taget vores standpunkt. Det gjorde vi, da vi i 1969 vedtog et arbejdsprogram og i dette arbejdsprogram netop formulerede nogle sætninger om denne problematik. Det hedder heri:

„Valgret bør alle borgere over 18 år have. Myndighedsalderen skal samfalde dermed.“

Men her synes det at knibe med enigheden mellem justitsministeren og det radikale venstre, for hvad siger justitsministeren på

[Gudme.]

dette punkt? Ja, dér skal man blade hen i det andet forslag med de forskellige opsamlingsbestemmelser, der følger parallelt med de 18 år som myndighedsalder i myndighedsloven. Dér ser man i de almindelige bemærkninger til forslaget, at man som bilag til lovforslag nr. 201 har optaget en række bestemmelser med en 20 års aldersgrænse, der ikke foreslås ændret ved denne lov. Man begrundet det videre med at sige, at baggrunden herfor er, at disse lovbestemmelser ikke skønnes at have en sådan sammenhæng med myndighedsalderen, at man har ment at måtte foreslå bestemmelserne ændret. Når man så sidder og tæller op på denne liste i bilag 1, så vil man som nr. 2 konstatere, at her drejer det sig om valgretsalderen til folketinget, som man altså stadig vil lade være 20 år, og som nr. 7 finder man det samme, for så vidt angår folketingsvalg i Grønland. Heller ikke her vil man sætte alderen ned fra 20 til 18 år.

Det vil altså sige, at der ikke er tale om nogen forglemmelse fra justitsministerens side. Der er ganske simpelt tale om, at man bevidst siger: vi kommer med myndighedsalderen nu, men valgretten har ikke en sådan sammenhæng hermed, at vi vil røre ved den. Det underer mig, og jeg beklager egentlig, at man ikke i socialdemokratiet har den samme parallelitetsopfattelse, som vi har haft i det radikale venstre.

Sammenfaldet mellem valgretsalder og myndighedsalder har altid for os været et væsentligt programpunkt. Vi kæmpede for det mange gange, hvor det var således, at disse to ting hinkede i forskellig tempo, og da vi endelig nåede frem til en folkeafstemning i 1971 samtidig med folketingsvalget den 21. september lykkedes det at få parallelitet. Da lykkedes det at få den tilstand, vi har i dag, at få en 20 års valgretsalder og en 20 års myndighedsalder. Det er 4½ år siden. Nu kommer der et forslag fra ministeren om myndighedsalderen og en række andre ting, som han synes naturligt knytter sig hertil, men fra hans kollega indenrigsministeren kommer der ikke noget forslag. Det vil altså sige, at vedtager vi dette, og er det virkelig socialdemokratiets synspunkt i så henseende, at man ikke vil røre ved valgretsalderen, så kan vi altså imødesee, at man i

løbet af et par måneder er tilbage i den skæve tilstand, at vi har forskel, som vi havde tidligere, og det synes vi er en uheldig tilstand.

Dette skal ikke afsvække med ét ord, at vi stadig synes, at en myndighedsalder på 18 år er det rigtige, men det skal altså også være en understregning af, at vi synes, at en valgretsalder på 18 år også er det rigtige.

Disse to lovforslag er de første kort i en kabale, som er blevet lagt op fra justitsministerens side. Vi kan godt se, at man kan lægge den og få et resultat ud af det, som i visse henseender er rosværdigt, men vi kan også se, at med de øjne, vi bedømmer situationen, kan kabalen ikke gå op med det oplæg, der er kommet her.

Derfor vil jeg for mit partis vedkommende sige, vi konstaterer, at der er fremsat et forslag, som følger vores synspunkter med hensyn til myndighedsalderen, men vi konstaterer også, at der mangler noget, og så må de kommende uger og måneders drøftelser i denne sal, i retsudvalget og måske uden for retsudvalget, afklare, om vi alligevel kan finde frem til at få kabalen til at gå op.

Hagen Hagensen (KF):

Der er ikke spor tvivl om, at ungdommen nu om stunder er mere moden i den unge alder end den generation, jeg hører til. Forholdene i landene rundt omkring os har også vist, at man vel i erkendelse heraf har nedsat alderen for, hvornår personer får ansvar for alt, hvad de har med at gøre. Om modenheten er væsentligt større, når man er 20 år; end når man er 18, kan jeg tvivle om.

Ganske meget kunne tale for, at ret og ansvar følges ad. Vi er derfor villige til at drøfte og overveje det princip, som forslaget er udtryk for, om det vil være naturligt at indføre en 18 års myndighedsalder, med andre ord spørgsmålet om, hvorvidt man, når man er 18 år, kan varetage sit økonomiske tarv fuldt og helt. 18 års grænsen gælder i mange tilfælde og i meget af det, der er dagliglivets forhold, og derfor kan der være grund til nøje at overveje, om man skal følge det i ét og alt. I den forbindelse skal man naturligt også se på hele den følgelovgivning, som vi jo har i forslag nr. 201, hvor der både er ting, der følger, og hvor der er

[Hagen Hagensen.]

ting, der ikke følger, om det er rimeligt og naturligt, at alle disse forhold er, som de er beskrevet her i de to forslag.

Jeg kan være enig med hr. Tastesen i, at det vil være særdeles klogt, om man nøjes med at drøfte det, der står i de to lovforslag, og at man ikke under behandlingen søger at udvide forslagene til også at vedrøre spørgsmålet om valgretsalder og spørgsmålet om forældremyndighedsforhold eller noget, der svarer dertil. Jeg tror, det vil være klogt og nyttigt, dersom man vil have noget ud af disse ting, at nøjes med at drøfte det, der er lagt frem af justitsministeren, hvis kloge bemærkninger i fremsættelsestalen jeg for mit eget vedkommende kan slutte mig til. Jeg har givet udtryk for, at hele vor gruppe er rede til at overveje og drøfte forholdene med henblik på en rimelig ordning.

Poul Dam (SF):

Det er smukt og jo også ganske populært at tale om, at de unge er blevet mere modne i vore dage, end de har været tidligere, men jeg tror ikke, det er rigtigt. Jeg tror derimod, den voksne generation måske er mere moden, nemlig med hensyn til at turde give de unge en frihed og en selvstændighed, og det er jo også godt.

Vi er fra SF's side i det store og hele glade for disse forslag. Vi mener, det er rigtigt, at myndighedsalderen nedsættes til 18 år. Det vil jo have en lang række følgevirkninger. Jeg ser, at blandt disse er, at man nu for fremtiden kan blive rigsadvokat som 19-årig. Det er der måske andre ting der hindrer, men det står jo altså blandt det, der er følgevirkningerne. Hvad der er mere fornuftigt, er jo altså, at man f. eks. kan have bestyrelsesmedlemmer i en ungdomsklub, som er i den unge alder, og det er noget af det, der har været en mangel. Der er altså en lang række fornuftige og gode virkninger.

Blandt de mindre fornuftige, eller de i hvert fald en lille smule bekymrende, er den, at 18 års grænsen herved bliver en endnu mere absolut grænse, end den har været før. Den hidtidige ordning har jo i store træk været sådan, at man med 15 år, 18 år, 20 år fik en stadig større selvstændighed. Man fik stadig større beføjelser på den ene og den

anden måde, og der lå vel i og for sig noget pædagogisk væsentligt i denne udvikling. Nu bliver 18 års grænsen altså den helt afgørende. Man er under forældremyndighed indtil den dag, man er 18 år, og dagen efter kan man stifte et aktieselskab. Det er jo ret voldsomt.

Jeg tror, at man, når man snakker om disse ting — og jeg beder hr. Tastesen om undskyldning for, at jeg snakker om noget af det, han sagde jeg ikke måtte snakke om — også bør tage hele spørgsmålet op om vor indstilling til børns selvstændighed, vor indstilling til børns frihed, til deres ret til at bestemme over sig selv. Der er nogle, der mener, at begrebet forældremyndighed går meget vidt. Jeg har sågar et andet sted været ude for, at folk sagde, at man ikke kunne have, at børn — det vil sige personer under 18 år — udtalte sig i radio, uden at der forelå tilladelse fra forældremyndighedens indehaver, og det forstår jeg meget godt at man protesterer imod, for det er jo ikke altid, at forældremyndighedens indehaver er enig i det, børnene siger.

Jeg tror altså, at der er mening i, at vi i forbindelse med hele denne diskussion — ikke nødvendigvis i forbindelse med dette lovforslag, men der er jo tale om en debat, der er ført igennem mange år, og som stadig vil fortsætte — drøfter, i hvilken grad man kan give børn under 18 år mulighed for at bestemme over sig selv tidligere og i højere grad, end de har gjort hidtil. Det er jo i hvert fald ikke nogen løsnings, at man i en række tilfælde lader børneværnet eller andre institutioner overtage forældrenes beføjelser, når forældrene åbenbart ikke er i stand til at give børnene en fornuftig frihed og selvstændighed.

Og det andet emne, som jeg heller ikke måtte tale om for hr. Tastesen, var jo spørgsmålet om valgretsalderen. Der vil jeg sige, at jeg sjældent har set en så udmærket motivering for nedsættelse af valgretsalderen som den, der findes i justitsministerens bemærkninger til dette lovforslag. Så det kan jo bare trykkes op, når vi skal have valgretsalderen ændret, og det skal naturligvis ske ved en særlig lov, det har jeg udmærket bemærket at man har bestemt.

Vi vil altså i det store og hele være positivt indstillet over for dette og — om vi nu

[Poul Dam.]

har lov til at gøre det her eller andetsteds — vil også diskutere nogle af de andre problemer, der hænger sammen med det.

Poul H. Møller (KrF):

Jeg er enig med hr. Tastesen på det punkt, at andre landes lovgivning ikke nødvendigvis skal være retningsgivende for os herhjemme i vort land. Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi i kristeligt folkeparti ser med nogen ængstelse på det fremsatte forslag om nedsættelse af myndighedsalderen fra 20 til 18 år.

I fremsættelsen siger justitsministeren ganske rigtigt, at man må vurdere de unges behov for beskyttelse mod at kunne forpligte sig økonomisk, såvel som man må se på de unges evne til selv at tage vare på deres økonomiske forhold. Nu ved vi jo nok, at nogle unge er meget modne og selvbevidste, når de er 18 år, mens andre er som børn, meget umodne og uselvstændige. Her skal altså finde en vurdering sted af behovet, og derfor må jeg spørge, om der da virkelig er et voldsomt behov for denne nedsættelse af myndighedsalderen. Er det så afgørende, at de unge, allerede når de er 18 år, f. eks. kan blive indviklet i afbetalingsforretninger, som de slet ikke kan klare, slet ikke overse, men som de uhyre let kan blive lokket ud i, og det endda på et tidspunkt, hvor de fleste af disse unge ikke er færdig med uddannelse og derfor kører småt rent økonomisk?

Når man gennemlæser alle de love, som de 18-årige efter forslaget kan komme i berøring med og få ansvar over for, så betvivler jeg mange 18-åriges evne til at kunne bære ansvar herfor, ja, til at kunne overskue konsekvenserne af deres dispositioner. Jeg mener, i modsætning til tidligere ordførere, at der i disse to år, fra man er 18 til man er 20 år, sker en kolossal udvikling, og en modning finder sted, som på bedre måde sætter én i stand til at vurdere og leve op til de krav, samfundet må kunne stille til en myndig medborger.

Jeg må altså endnu en gang spørge, om det virkelig er et påtrængende behov, eller om det er noget, vi myndige vil påtvinge de unge eller lempe over på dem. Jeg kan i den forbindelse ikke lade være med at tænke på det lovforslag, SF for nylig fremsatte om sænkning af den kriminelle lavalder for

homoseksuelle til 14 år, subsidiært 15 år, fra de nugældende 18 år. Er der behov for en sådan sænkning? Efter min bedste overbevisning bestemt ikke hos børnene, men måske hos de voksne homofile, som så straffrit kan forgrube sig på børnene. Jeg tror ikke, der er behov for disse aldersgrænsenedsættelser, og mener slet ikke, at der sker nogen skade ved at lade de gældende aldersgrænser bestå.

Vi havde jo for få år siden — det må jeg nok sige alligevel — en folkeafstemning om nedsættelse af valgretsalderen, hvilket ingen nedsættelse gav, og jeg er helt overbevist om, at såfremt det her omhandlede forslag såvel som SFs efter min opfattelse amoraliske lovforslag kom ud til en folkeafstemning, skulle det nok vise sig, at befolkningen deler vor opfattelse, at der ikke er behov for disse aldersændringer.

Vi vil naturligvis medvirke ved behandlingen af forslaget i udvalget, men ser meget skeptisk på forslaget.

Hanne Reintoft (DKP):

Vi er enige i, at myndighedsalderen nedsættes til 18 år, men vi er til gengæld også meget enige i det, der er sagt om, at den logiske følge må være også nu at gøre noget ved valgretten. De ting må hænge sammen, ellers er der ikke logik i den politik, der føres, og derfor skal også fra vores side komme en opfordring til at tage problemet op igen.

Jeg har også overvejet de betænkkeligheder med hensyn til det økonomiske ansvar, som har været fremme her, men vil henvise til det, vi fremhævede ved behandlingen af udpantningsloven, at vi mener, disse problemer ikke skal løses ved en aldersgrænse, men ved en mere sober lovgivning på hele afbetalingsområdet og for hele reklamebranchen. Mit ønske er, at vi engang kunne få pålagt reklamebranchen i det hele taget at skåne denne teenage-generation, fordi reklamepresset dér er meget hårdt og også belaster forældre og hjemmene ganske betydeligt.

Vi er tilfredse med det hensyn, der er taget til arvelovens regler om skifte. Vi mener, det er et forbehold, der viser folk et hensyn, som er nødvendigt.

Min eneste betænkelse går i og for sig på de unge, der hidtil har været underkastet børneværns-mæssige foranstaltninger. Det er

[Hanne Reintoft.]

ikke, fordi jeg synes om disse tvangsmæssige foranstaltninger, men min frygt går på — og det håber jeg man har overvejet i justitsministeriet — at dette, at man ikke tvungent kan forlænge en forsorg, bliver til hårde strafferetlige foranstaltninger for 18-20 års gruppen, hvor man før kunne skåne dem for en egentlig dom. Jeg vil gerne høre, hvad ministeren mener om det.

Arnfast (CD):

Jeg kan meddele, at centrum-demokraterne også tilslutter sig disse lovforslag. Da valgretten har været draget ind i debatten, kan jeg meddele, at vi også går ind for en nedsættelse af valgretsalderen.

Wilhelm (VS):

VS er principielt sympatisk stemt for forslaget om nedsættelse af myndighedsalderen, men vi mener nok, det er nødvendigt at påpege, at det bestemt ikke er uden problemer.

Hvad myndighedsalderen i sig selv betyder, er jo meget klart formuleret af ministeren i bemærkningerne til forslaget. Det betyder, at man selvstændigt kan råde over sin formue og pådrage sig gældsforpligtelser, og for de aller-allerfleste er det jo kun det sidste, der får betydning. De får altså mulighed for at pådrage sig gældsforpligtelser.

Jeg mener, at dette her må medføre en nøjere gennemgang af forskellige love, som har med det at gøre, afbetalingsloven, aftalelov og købelov. Hvis ikke jeg er fejl orienteret, så har der allerede med det bestående regelsæt for myndighedsalder osv. været svære problemer på de her områder. Der har i Københavns overpræsidium ligget mange dispensationsansøgninger, hvor formelt umyndige med deres værges tilslutning — den har de altid haft ret let ved at få — har måttet søge om at få lov til f. eks. at købe ejerlejlighed, at købe eget hus, og i de aller-allerfleste tilfælde, stadig væk hvis jeg er rigtigt orienteret, har overpræsidiets efter gennemgang af sagen måttet konkludere, at det havde de ikke gnost af økonomisk mulighed for at klare. Det viser nogle af de problemer, man vil komme ud i, når man giver denne ret ned til 18 år til at pådrage sig gældsforpligtelser.

Jeg har ikke hermed sagt, at de 18-20-

årige er mindre velovervejede i den slags sager end så mange andre, men de er jo i den nuværende situation i højere grad udsat for arbejdsløsheden, og det er for alle aldersgrupper i den nuværende situation fantastisk vanskeligt at overskue gældsforpligtelser, især i den størrelsesorden, som man løber ind i, når det drejer sig om at sikre sig et sted at bo. Derfor har jeg nævnt det eksempel som det værste, med de store summer, der dér er på tale, men det gælder selvfølgelig også de andre handler og gældsforpligtelser i øvrigt.

Jeg er enig med fru Hanne Reintoft i, at den slags ting bør ikke klares ved, at man holder en høj myndighedsalder, men bør klares generelt. Det gælder også andre aldersgrupper, og det er det, der gør, at jeg siger: man må ved samme lejlighed kigge afbetalingsloven, aftaleloven og købeloven igennem. Vi finder i VS, at der er behov for betydeligt skærpede fortrydelsesparagraffer.

Om de øvrige virkninger må man nok sige, at det, det især tager sigte på her, det er vel i virkeligheden i en økonomisk afmattet situation at sikre, at et par ekstra årgange kan gøre sig gældende som købere og forbrugere i en ret uoverskuelig grad. Det er let at forstå, hvordan det hænger sammen med en krisepolitik, men det kan nok alligevel gøre én betænkelig, hvis det får lov at passere, uden at man kigger de andre ting grundigt efter.

Jeg er enig med hr. Poul Dam, når han siger, at ministerens bemærkninger med hensyn til ansvarsbevidstheden og modenheten og de unges tagen del i samfundsdebatten osv. er udmærkede bemærkninger til motivering af en nedsættelse af valgretsalderen. Vi mener i VS også, at de her ting må hænge sammen.

Selv om man har sagt, at tingene er delt op, vil jeg godt spørge: er det socialdemokratiets, er det regeringens hensigt at komme med følgelovgivningen, den naturlige følgelovgivning, når det drejer sig om valgretsalderen på de 18 år, er det hensigten, eller er det ikke hensigten at komme med den naturlige forlængelse af de her ting?

Sådan som det ligger, må vores konklusion blive, som jeg allerede har sagt, at vi principielt tilslutter os nedsættelsen af myndighedsalderen, men forslagene her iso-

[Wilhelm.]

leret betragtet bærer i høj grad præg af at være led i en økonomisk krisepolitik, tilsigtet eller ikke tilsigtet, og har ikke så meget at gøre med at give det, ministeren kalder den samfundsdebatrende ungdom, almindelige borgerrettigheder, men er begrænset til det, der ligger her, nemlig især almindelige borgerpligter.

Justitsministeren (Orla Møller):

Jeg tror, hr. Tastesen fik mere ret, end han og jeg havde tænkt på forhånd, i, at det ville være fornuftigt at diskutere det konkrete forslag og ikke blande alle andre ting ind i billedet, uanset hvor logisk nogle kan føle det. Skal vi en vej frem på dette område, så tror jeg, det er den eneste vej, at man tager det lovforslag, der er lagt på bordet nu.

Jeg skal i forbindelse med hr. Glistrups bemærkninger bare sige, at der er ingen, der har tænkt sig, at dette skulle være en præmie til dansk ungdom. Tværtimod. Det er en regulær retfærdighedshandling over for den situation, unge mennesker er vokset ind i.

Det er korrekt, hvad hr. Gudme siger, at der ikke er tale om nogen forglemmelse, når forslaget om nedsættelse af valgretsaldere ikke er taget med. Jeg skal meget gerne bekræfte, at der ingen ændringer er sket i socialdemokratiets principielle holdning med hensyn til 18 års valgret. Den ønsker vi stadig at nå frem til. Jeg kunne i samme forbindelse besvare hr. Wilhelms spørgsmål, om det er vores hensigt at komme med noget sådant, med et ja. Men jeg har ikke sagt noget om, hvornår dette sker. Det er så vidt jeg kan se, helt korrekt, hvad hr. Gudme siger, at den dag, da kabalens på dette område skal gå op, så er det også en nødvendighed at nå frem til 18 års valgret.

De bemærkninger, hr. Hagen Hagensen og hr. Poul H. Møller kom med, viser imidlertid, at situationen ikke er rigtig moden her til endnu. Derfor tror jeg nok, det er rigtigt at sige det på den måde, at det skøn, der er kommet til udtryk fra regeringens side, når dette forslag er fremsat, er et skøn, der er rigtigt, for så vidt som der her er en mulighed for at komme et stykke af vejen. Så kan man have meget stærke opfatelser af, at principielt bør valgretsaldere og

myndighedsalder hænge sammen. Jeg anser det for at være væsentligt at komme et stykke af vejen, sådan som det er tilfældet med dette forslag.

Jeg er enig med fru Hanne Reintoft og hr. Wilhelm om, at der er en lang række problemer i disse ting, som ikke kan klares med dette forslag, men hvor løsninger må findes på mange andre områder. Men jeg må ærligt talt sige, at jeg er næsten ved at beundre hr. Wilhelms fantasi, når han er i stand til at tro, at dette her skulle være udtryk for, at man vil sikre et par ekstra årgange som købere på markedet. Det er i hvert fald længere ude, end selv jeg ville være i stand til at strække mig med al anvendelse af min energi og hjerne. Der er ikke tænkt noget i den retning.

Må jeg slutte med at sige, at jeg takker for den tilslutning, som forslaget har fået. Der er jo, så vidt jeg kan skønne, en meget bred tilslutning til forslaget, og jeg håber på, at de problemer, der måtte rejse sig under arbejdet, vil kunne blive løst.

Jeg skal i den forbindelse lige til sidst sige — det glemte jeg i forbindelse med fru Hanne Reintofts indlæg — at problematikken omkring de 18-20-årige under forsorgen har fået sin særlige paragraf i forslaget, hvor der er tale om, at gruppen mellem 18 og 20 år ved denne nedsættelse af aldersgrænsen frivilligt skal kunne gå med til hjælpeforanstaltninger; det finder jeg også rimeligt.

Tastesen (S):

Ja, det gik næsten, som jeg havde forudset. Ikke alene valgretsaldere og den personlige myndighedsalder blev blandet ind i debatten, men også kapitalismens krise. Jeg må da sige til hr. Wilhelm, at det er ganske dygtigt, at der næsten ikke kan passere noget lovforslag i dette ting, uden at det på en eller anden måde har sammenhæng med kapitalismens krise. Myndighedsaldere bør vel nok vurderes uafhængigt af, om man har en højkonjunktur eller en lavkonjunktur i samfundet.

Valgretsaldere bliver der stillet spørgsmål om. Jeg har en gang tidligere — det var, da socialdemokratiet var i opposition, jeg tror, det var i 1969 — været en bannerfører for, at valgretsaldere skulle nedsættes til de 18 år. Det lykkedes ved det radikale venstres hjælp at få et flertal i folketinget for

[Tastesen.]

dette forslag. Det gav kun 13 pct.s tilslutning ved folkeafstemningen. Jeg håber da virkelig, at der i befolkningen i dag er en større forståelse for dette synspunkts rigtighed. Hvis hr. Gudme skulle komme i tanker om på et eller andet tidspunkt at være bannerfører for, at valgretsaldere skal nedsættes, ja, så kan han regne med, at socialdemokratiets tropper vil møde under fanerne.

Med hensyn til den personlige myndighedsalder sagde jeg, at hvor rigtige disse synspunkter end kunne være, ville jeg advare imod, at man blandede det sammen med behandlingen af dette forslag. Jeg anser selve dette forslag som værende så væsentligt, at vi må se at komme videre med det. Men det udelukker naturligvis ikke, at en række af disse problematikker, der hører til børns retsstilling, når de er 16-17-årige osv., kan drøftes i anden sammenhæng; det gælder for så vidt både folketingets retsudvalg og folketingets socialudvalg.

Birgitte Oxdam (V):

Jeg vil gerne kort have lov til at sige til hr. Glistrup, at da jeg på venstres vegne har udtalt, at gruppen er delt for og imod lovforslaget, så kan det ikke have nogen større politisk rækkevidde, at fremskridtspartiet her mener at kunne finde synspunkter på forslaget, som kan være sammenfaldende med venstres.

Gudme (RV):

Jeg mener at kunne sige mig fri for beskyldningen for at have blandet alt muligt med ind i dette lovforslag. Jeg har trukket én ting ind i debatten, som for mig at se er helt afgørende, og det er spørgsmålet om valgret, og dér har vi både fra ministeren og fra hr. Tastesen fået den tilbagemelding, at man er så rørende enig med os, men man vil ikke. Ministeren sagde, at debatten tydede på, at situationen endnu ikke var der, og hr. Tastesen, der jo ellers plejer at være en modig mand, ville ikke selv føre fanen, men ville hellere følge vor fane. Vi takker for oplysningen og tilrettevisningen. Hvis det er således, at socialdemokratiet vil følge vor fane også i andre henseender, så er det muligt, at man vil møde den dér, hvor den bliver plantet. Vi kommer igen.

Wilhelm (VS):

Det kan lyde besnærende, når ministeren og hr. Tastesen siger, at det er fantastisk fantasifuldt at blande det her sammen med den økonomiske situation og kapitalismens krise. Det ville det vel også være, hvis man kom og sagde meget firkantet, at det her er et bevidst forsøg i den sammenhæng, men det sagde jeg udtrykkelig ikke. Jeg prøvede at fremtrække nogle konsekvenser, der kunne være, og som er specielle i en situation med en økonomisk krise og med en meget usikker beskæftigelsessituation, ikke mindst for disse to årgange, der her er tale om.

Jeg må erklære mig ganske uenig med hr. Tastesen, når han siger, at man må kunne tage stilling til dette her med myndighedsalder uafhængig af konjunkturer. Principielt, ja, og derfor siger vi også principielt ja til nedsættelsen af myndighedsalderen, men man kan ikke se bort fra de følgeproblemer, som har en helt, helt anden størrelsesorden, når konjunkturerne, når beskæftigelsessituationen, når de økonomiske vilkår, når mulighederne for at vurdere ens økonomiske situation et halvt, et helt eller 5 år frem i tiden er så helt anderledes under den nuværende situation, end de ville være under en højkonjunktur.

Jeg har helt konkret trukket frem, men vil forsøge at gøre det endnu mere konkret under udvalgsarbejdet og få de tal på bordet: hvad er rent faktisk erfaringerne fra lige præcis de aldersårgange, der nu er tale om, men som tidligere i en formel umyndighedssituation ved dispensation har søgt om tilladelse til at blive selvejere af nogle af de store forbrugsgoder, dem, hvor man er nødt til at have bestik af sin økonomi år frem i tiden, det være sig parcelhuse eller ejerlejligheder, for det er jo et af de steder, hvor denne lovgivning vil få virkning. Når man ned til 18 år giver mulighed for at stifte gæld, når man ned til 18 år giver mulighed for uden forældrenes samtykke at flytte hjemmefra og etablere sig for sig selv, så er der i dag på boligmarkedet praktisk taget ingen anden mulighed end ejerlejlighederne, det ved man jo godt i socialdemokratiet efter det, man har lavet. På det punkt har man nogle erfaringer i Københavns overpræsidium, og de er ikke uvigtige at have

[Wilhelm.]

med. Disse erfaringer vil være nok så tungtvejende i en situation med økonomisk krise, og det vil påvirke et prisniveau, at man kan operere med et par årgange mere på dette marked, hvor sælgeren jo er ganske ligeglad med, om han i og for sig på forhånd kan se, at den pågældende køber står i en tvangsauktionssituation et halvt eller et helt år efter. Den slags ting er man også nødt til at tage med. Derfor er det ikke korrekt at sige, at en lovgivning som denne her er ganske og aldeles uafhængig af konjunkturerne. Det er den ikke, den har selvfølgelig ganske særlige konsekvenser i en konjunktursituation som den, vi har nu.

Justitsministeren (Orla Møller):

Kun to korte bemærkninger, den ene til hr. Gudme: det skulle glæde mig den dag, hvor vi med hensyn til fanerne omkring valget får dem plantet i nøjagtig samme hul.

Til hr. Wilhelm vil jeg gerne sige, at jeg er bange for, at der bag indlægget ligger en betydelig større skepsis over for ungdommens muligheder for at klare sig selv i denne situation, end jeg i hvert fald har. Uanset hvilke tal der vil komme på bordet, vil de ikke komme til at sige så forfærdelig meget om denne situation.

Jeg var lige ved at sige, at man kan næppe handle ret meget mere ufornuftigt, end mange, der er over den aldersgrænse, ofte gør i økonomiske henseender. Det er ganske vist en fornemmelse bygget på kendskab til mennesker uden at have statistikker. Jeg føler mig overbevist om, at den gruppe, der er mellem 18 og 20 år i dag, vil have meget større muligheder for at tænke konkret og rigtigt omkring disse ting, end mange andre havde det på det tidspunkt, da de var i alderen 18-20 år. Det vigtigste i denne forbindelse er imidlertid, at den konjunktursituation, vi er i, har for mange mennesker været en årsag til, at de måtte tænke sig om ekstra. Også på dette punkt tror jeg denne aldersgruppe er i stand til at gøre det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om sterilisation og kastration. (Sterilisation af mænd uden for sygehuse).

(Lovforslag nr. 202. Fremsat 5/2 76).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Inge Fischer Møller (S):

Det foreliggende lovforslag drejer sig om en ændring af lov om sterilisation og kastration, der trådte i kraft den 1. juli 1973, hvorefter der blev åbnet adgang til, at enhver, der er fyldt 25 år, og som har bopæl her i landet, kan blive steriliseret uden særlig tilladelse.

Efter de nugældende regler må indgrebet kun foretages på et sygehus eller et dertil knyttet ambulatorium. Men som alle ved, har det vist sig, at der er for lang ventetid mange steder rundt om i landet, og ventetiden er særlig høj for mænd.

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at åbne adgang til at få foretaget indgrebet ambulat hos en speciallæge.

Efter lovforslaget skal sagen først drøftes i vedkommende amtsråd eller kommunalbestyrelse, om der i det pågældende amt skønnes at være tilstrækkelig sygehuskapacitet. Der er således lagt op til, at det er amtskommunen eller kommunen, der skal bestemme, om de vil benytte sig af den foreslåede nyordning.

Det skal understreges, at forslaget er begrænset til mænd, hvilket skyldes, at indgrebet for mænd er et meget enkelt indgreb, der kan udføres forsvarligt ambulat. Forslaget skulle gerne bidrage til at nedsætte den meget lange ventetid, der er. Gennem forskellige artikler i fagblade og andre steder ved vi, at det ofte har meget ubehage-